

Bezielde stenen en hun vinder.

Marius Meulenberg, 12-11-2015

Zowel in heden als verleden zijn in culturen met een natuurgodsdienst, door de natuur gevormde figuratieve stenen belangrijk. In dit geloof hebben niet alleen mensen een ziel, maar ook dieren, planten, stenen en natuurlijke fenomenen zoals donder, meren, rivieren, bergen en rotsen. Stenen die op een mens lijken kunnen in dit geloof religieuze objecten zijn, bezield door de geest van een voorouder of een goddelijk wezen. Het prehistorisch beeldje van St. Geertruid is waarschijnlijk ook zo'n steen. Deze steen werd bezield door de Vogelgodin. Haar naam staat in symbolisch schrift op de steen.

In het boek "Soul of Africa. De magie van een continent" wordt beschreven hoe men bij de Lobi stam in Ghana vaststelde of een steen of ander object bezield was. Ook wordt beschreven welke grote gevolgen dit kon hebben voor de vinder.

Volgens de religie van de Lobi's waren de mensen vroeger gelukkig. God voedde hen met vlees en niemand hoefde te werken. Ziekte en vroegtijdige dood waren onbekend. Men stierf enkel van ouderdom. Oorlog en ruzie bestonden niet, want iedereen volgde God, die hen gebod: "Steel niet, roof geen vrouwen, dood noch bedreigt elkander. Blijf eensgezind!". Toen echter werden de mensen talrijker. De mannen hadden vrouwen nodig en daarom gingen ze ertoe over vrouwen van elkaar te stelen. Het onvermijdelijke gevolg was oorlog en twist. Daarom ontnam God de mens het vlees en gaf hem een hak om naar wortels graven. Ook schonk hij hem ziekte en voortijdige dood. Voor hij zich voorgoed van de mensen terugtrok, gaf hij hun, om ze in hun leed niet helemaal alleen te laten, de 'thila' - wezens die hen voortaan zouden bijstaan".

Tot de dag van vandaag kwijten deze beschermgeesten zich van deze taak. In opdracht van de ver verwijderde hemelgod, dragen zij zorg voor een op de traditie afgestemde, zo harmonieus mogelijk manier van samenleven voor de dorpsbewoners. Ook hebben ze aan de Lobi-stam in Ghana verschillende gaven en ceremonies geschonken, ze de werking van heilzame middelen getoond en beschermen ze hen tegen ongeluk - als de mensen hun regels opvolgen en hen met offers gunstig stemmen.

Als bemiddelaars tussen deze beschermers en de dorpsbewoners staan de waarzeggers/waarzegsters, die de mensen kond doen van hun wensen en bevelen. Deze waarzeggers orakelen. Ze worden door mensen geraadpleegd als ze ergens bang voor zijn en niet weten wat ze moeten doen. De waarzeggers van de Lobi worden bijgestaan door de beschermgeesten. Bij sommige andere stammen worden bij het orakelen de voorouders te hulp geroepen, vooral de overleden waarzeggers.

Het komt vaak voor dat een dorpsbewoner in het bos op iets ongewoons stuit. Het kan b.v. een stuk ijzer zijn, een houten figuur, een steen of een stuk hout met een wonderlijke vorm. Een waarzegger kan hierin de belichaming zien van een schutgeest. Als de gelukkige vinder een familiehoofd is, dan beschermt dit wezen niet alleen hem, maar zijn hele familie. Maar voor het zover is, moet eerst aan een aantal voorwaarden worden voldaan.

Allereerst moet de vinder op bevel van de beschermgeest een groot feest, een 'buur' geven. Een dergelijk offerfeest kan twee dagen, maar ook weken duren. Het vindt plaats in de woning van degene die de beschermgeest heeft gevonden. Het doel van het feest is deze beschermgeest te wijzen op de noden en de belangen van de familie.

Voor de aanvang van het feest deelt de beschermgeest zijn bezitter en een ander willekeurig lid van de familie, in een droom mee dat ze waarzegger zullen worden.

De 'buur' is slechts de eerste stap op weg naar deze roeping. Na het feest volgt de eigenlijk 'proeve'. Hiervoor wordt het lichaam van de uitverkorenen met de witte verf versierd. De witte verf symboliseert de 'dood' van deze personen. Na deze symbolische dood kunnen ze worden wedergeboren als waarzegger/waarzegster. In de tijd die ze doorbrengen in het bos (de 'geestenwereld') moeten ze beslissen of ze echt waarzegger willen worden. Dat is geen gemakkelijke keuze. Maar weinigen volgen het verzoek van de beschermgeest op, want waarzeggerij is zeer tijdrovend en vereist grote krachten. Eerlijke waarzeggerij is allesbehalve lucratief. Niemand kan er van leven, zodat de meeste uitverkorenen liever op het land blijven werken.

Toen ik in Limburg woonde verzamelde ik op de akkers vuurstenen werktuigen uit de prehistorie. Begin negentiger jaren vond ik op een akker te St. Geertruid een vreemde vuursteen die lijkt op een persoon die op een kubus zit. Lange tijd wist ik niet wat ik had gevonden en had ik slechts het vermoeden dat er gravingen op de steen stonden. Archeologen wilden er niet eens naar kijken en gingen er bij voorbaat vanuit dat alle krassen toevallige ploegsporen waren. Pas na het lezen van de boeken van Marija Gimbutas over o.a. Vogelgodinnen op de Balkan en later ook de boeken van Annine van der Meer, is in de laatste acht jaar steeds duidelijker geworden wat deze vondst is. Een bezielde steen: het beeldje van St. Geertruid.

Ik heb geen groot feest gegeven na het vinden van deze bezielde steen en ben ook niet gaan orakelen. Toch heeft de vondst op mijn leven aanzienlijke invloed gehad. De speurtocht naar wat de steen kon zijn was spannend, maar duurde vele jaren en was zeer tijdrovend. Omdat ik steeds weer nieuwe ontdekkingen deed was dat geen probleem. Minder prettig was de afzijdigheid en soms zelfs tegenwerking van de steentijdarcheologen, maar van veel andere mensen kreeg ik hulp. En altijd vond ik precies op tijd de (soms zeldzame) boeken die nodig waren voor het onderzoek.

Toen ik dacht dat de steen die ik had gevonden een prehistorisch beeldje kon zijn, raakte ik geboeid door de prehistorische beeldhouwkunst. En begon ik met het restaureren en reconstrueren van het prachtige Bandkeramisch sieraardewerk uit Limburg. Op dit aardewerk staan dezelfde symbolen als op de beeldjes van Vogelgodinnen uit de Balkan. Het gigantisch aantal, door archeologen opgegraven scherven van dit aardewerk vertegenwoordigt een schat aan prehistorische religieuze kunst, waaraan vrijwel geen aandacht wordt besteed. Helaas is godsdienst na het overlijden van Marija Gimbutas bij de archeologen uit de mode.

Toen ik in 1998 van Limburg naar Flevoland verhuisde was het zoeken naar prehistorische werktuigen op akkers voorbij en ben ik op (verzamel)markten op zoek gegaan naar prehistorische beeldjes. In 2000 maakte ik zelf mijn eerste beeld van steen. Dat was voor mij een openbaring. Het voelde of ik nooit anders had gedaan en het gaf mij een enorme energie. Ik ben nooit meer gestopt met beeldhouwen. Door die nieuwe passie werk ik sinds 2006 met succes als zzp-er beeldhouwer. Ik vind voor mijn beelden veel inspiratie bij de prehistorie en de prehistorische godinnen. Zonder de vondst van het beeldje van St. Geertruid zou dat niet het geval zijn geweest.

Wie benieuwd is naar mijn werk en dat van mijn vrouw Margot (glaskunst), kan terecht op onze website: www.ateliermeulenberg.nl.